

MERHABA,

Aylardır süren Covid-19 salgını ile birlikte hayatlarımız radikal bir şekilde değişirken, bu değişimin ismi “yeni normal” olarak konuldu. Fakat eski normalin eril şiddeti yeni normalde de artarak devam etti. Pınar Gültekin, Fatma Altınmakas, Hatice Tusu ve daha nice kadın erkekler tarafından yeni normalde de öldürüldü, tecavüzcü Musa Orhan serbest bırakıldı, Gülistan Doku hâlâ bulunamadı. Bütün bu süreçte, kadınları ulusal ve uluslararası hukukun gerekliliği olarak koruma sorumluluğu bulunan siyasal iktidar, bu sorumluluğu yerine getirmek yerine kadınları şiddete karşı korumayı amaçlayan uluslararası İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeyi gündemine aldı. Geçtiğimiz yaz boyunca kadınlar sosyal medya üzerinden sokakta, meydanlarda, Meclis’te “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” diyerek hükümetin toplumsal cinsiyet karşıtı politikalarına itiraz ettiler. Biz de bu sayımız itibarıyla yılda iki kere çıkacak olan dergimizin güz sayısında sizlere “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” diyerek “Merhaba” diyoruz.

Dergimizin bu sayısında öncelikle hem Türkiye’de hem dünyada yükselmekte olan toplumsal cinsiyet karşıtı hareketleri tartışmaya açıyoruz. Öykü Tümer tarafından çevrilen Elżbieta Korolczuk ve Agnieszka Graff’in “Toplumsal Cinsiyet ‘Brüksel’den Gelen Ebola’: Sömürge Karşıtı Çerçeve ve İlliberal Popülizmin Yükselişi” adlı makalesi, yükselen toplumsal cinsiyet karşıtlığını odağına alıyor. Yazarlar, 2010 yılından bu yana dünyanın farklı ülkelerinde yükselen toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsellik eğitimi ve LGBTİ+ haklarına karşı çıkışların küreselleşme ve neoliberalizm karşıtı muhafazakâr yaklaşımlar içerisinde nasıl yer bulduğuna dikkat çekiyor. Makale, Polonya örneğinden yola çıkarak toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin temel özelliklerini ortaya koyuyor. Böylece, muhafazakâr ideolojinin toplumsal cinsiyet kavramını liberal elitlerin yoksulları sömürgeleştirmek üzere kullandığı bir araç olarak sunmasıyla yükselen popülizme nasıl katkıda bulunduğunu tartışıyor.

Muhafazakâr popülist iktidarların toplumsal cinsiyet karşıtı politikaları Türkiye, Macaristan, Polonya ve Sırbistan’da İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı şeklinde karşımıza çıktı. Ayça Günaydın ve Esra Aşan’ın Alev Özkazanç’la gerçekleştirdiği “Avrupa’da ve Türkiye’de Yükselen Toplumsal Cinsiyet Karşıtı Hareketler Üzerine” adlı söyleşi bu muhafazakâr karşı çıkışları odağına alıyor. Türkiye’de de yakın zamanda yaşanan kadın ve LGBTİ+ haklarına yönelik saldırıları karşılaştırmalı bir şekilde tartışmaya açan söyleşi, toplumsal cinsiyet karşıtı hareketleri hem kavramsal olarak hem de veri düzeyinde yeniden masaya yatırıyor.

Dünyanın pek çok yerinde yükselişte olan toplumsal cinsiyet karşıtı söylemler, Türkiye'de de siyasi iktidarın İstanbul Sözleşmesi karşıtlığına zemin hazırladı. Geçtiğimiz yaz ayları boyunca kadına yönelik şiddet artarak devam ederken, siyasi iktidar kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesini amaçlayan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi gündemine aldı. Esra Aşan'ın, Nükhet Sirman, Feride Eralp ve Efruz Kaya ile birlikte gerçekleştirdiği “İstanbul Sözleşmesi Tartışmaları Üzerine Sohbet”, Türkiye'nin ilk imzacı ülke olmakla övündüğü İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme noktasına gelişini, bu gündem etrafında şekillenen tartışmaları, feminist ve LGBTİ+ hareketlerinin örgütlenme stratejilerini tartışmaya açıyor.

Ayten Sönmez “Baba Yarası: Erkeklik, Yazarlık ve Uzlaşma” adlı makalesiyle bizi Orhan Kemal'in *Baba Evi* romanı, Oğuz Atay'ın “Babama Mektup” öyküsü ve Orhan Pamuk'un *İstanbul: Hatıralar ve Şehir* kitaplarında bir yolculuğa çıkarıyor. Bu dört eser başta olmak üzere, yeni kuşak yazarlar için “baba” figürü olan bu üç yazarın kurgu dışı eserlerinde “baba” temasını merkezine alıyor. Ayten Sönmez, farklı kuşaklardan bu üç yazarın babalarını kaybetmelerinin ardından yazdıkları otobiyografik eserlere odaklanarak yazarların baba mefhumuyla ilişkisini inceliyor. Makale, baba ile hesaplaşmanın ne ölçüde sağlandığını, bu hesaplaşmanın sonucunda varılan uzlaşının niteliğini ve bu hesaplaşma/uzlaşma anlatılarının yazarların yazarlık anlayışı ile bağlantısını karşılaştırmalı bir biçimde ele alıyor.

Bu sayımızda Covid-19 salgını ve bu salgının hayatlarımızı nasıl değiştirdiğini ele almaya devam ettik. Zeynep Kutluata'nın Cynthia Enloe ile gerçekleştirdiği “Covid-19, Toplumsal Cinsiyet ve Militarizm Üzerine” adlı söyleşi ülkelerin koronavirüse karşı “savaş”ına dikkat çekiyor. Salgın ve toplumsal cinsiyet ilişkisi farklı çerçevelerden tartışılmaya devam ederken, bu söyleşi pandemiyle mücadelede kullanılan militer söylemleri masaya yatırıyor. Militer söylemlerin pandemi sürecinde nasıl işlevlendiğini ve bu durumun toplumsal cinsiyet politikalarına etkisini feminist bir perspektiften ele alıyor. Söyleşinin hem Türkçe çevirisini hem de İngilizce orijinal metnini bu sayımızda sizlerle paylaşıyoruz.

Nurhak Polat, “Dijital Pandemi Gözetimi, Beden Politikaları ve Eşitsizlikler” adlı makalesinde özellikle salgınla beraber mekânın ötesinde bir araya gelmemizi sağlayan teknoloji ve sanal dünyaya odaklanıyor. Covid-19'la birlikte teknolojiyle ilişkimiz radikal bir şekilde değişirken, dijital gözlem, takip ve izleme teknolojileri de hayatlarımızda daha fazla yer kaplamaya devam ediyor. Nurhak Polat bu yazısında, dijital gözetim ve veri politikalarındaki değişiklikleri tartışırken, bu uygulamaların hem otoriterleşmeyle hem de sosyal eşitsizliklerle ilişkisine dikkat çekiyor.

Covid-19 salgını insan bedenlerine dair yeni bir farkındalık da geliştirilmesini sağladı. İnsan bedeni, salgınla birlikte, diğer bedenler ve çevresi ile ilişki halinde olan bir varlık olarak da tartışılmaya başlandı. Bu ilişkisellik içinde, insan bedenlerinin geçirgenliği ve kırılabilirliği ve bu geçirgenlik ve kırılabilirlik etrafında örülmüş eşitsizlikler de gündeme geldi. Bu bağlamda, Özlem Aslan'ın çevirisiyle dergimizin bu sayısında yer alan, Astrida Neimanis ve Rachel Loewen Walker'ın "İklimle(n)mek: İklim Değişikliği ve Geçişken Bedenselliğin 'Yoğun Zamanı'" adlı makalesi feminist yeni materyalist metinlerden faydalanarak, benzer bir farkındalığı bu kez iklim değişikliği bağlamında tartışmaya açıyor. Makale, bedenlerimizin sadece mekânsal olarak iklimin "içinde" var olmadığını, aynı zamanda iklim arşivleri görevi gördüğünü ve iklimin yapıcılığı olduğunu vurguluyor ve iklim değişikliğine dair feminist bir duyarlılık etiğinin imkânlarını tartışıyor.

Dergimizin bu sayısında yer alan diğer bir yazı Nilay Erten'in kaleme aldığı "Sezaryen ile İkidem Fazla Olmaz': Türkiye'de Pronatalizm ve Etnisite Kesişiminde Sezaryen." Nilay Erten bu yazısında sezaryen ameliyatının Türkiye'de nasıl antinatalist (doğum ve doğurganlık karşıtı) bir prosedür olarak siyasallaştığına odaklanıyor. Makale, 2012 yılıyla birlikte doğum oranını düşürdüğü varsayımıyla dönemin dönemin iktidar odakları tarafından hedef haline gelen sezaryen prosedürünün pratisyenleri olan kadın doğum uzmanlarıyla yapılan görüşmelere dayanıyor. Bu görüşmelerden yola çıkarak hem sezaryenin siyasallaşmasını hem de pronatalist (doğum ve doğurganlık yanlısı) söylem ve müdahalelerin tıbbi ortamlarda nasıl anlam kazandığını tartışıyor. Bunu yaparken, sezaryen tartışmalarının aynı zamanda nasıl Kürt kadınların doğurganlık pratiklerini damgalayan ayrımcı bir nüfus söylemini de yansıttığının altını çiziyor.

Bu sayımızın kapağında, Kamala Vasuki'nin *Keeping the Distance when Mobilizing* (<https://femrev.wordpress.com/2020/06/19/feminist-in-lockdown/>) adlı eserine yer verdik. Kamala Vasuki bu eserinde salgın döneminde fiziksel olarak mesafelerimizi kurarken hâlâ birarada durabileceğimizi bize hatırlatıyor. Kendisine çalışmasını bizimle paylaştığı için teşekkür ediyoruz.